

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Yükseköğretim Kurulu ve Mesleki Eğitim Kurulunun belirleyeceği mesleklerde, kamu ve özel sektöre ait kurum, kuruluş ve iş yerleri ile mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları bünyesinde eğitim ve öğretim amacıyla hizmette bulunan stajyer ve çırakların yaşamış oldukları maddi ve manevi sorunların tespit edilmesi ve bu sorunlara yönelik çözüm yollarının belirlenebilmesi amacıyla Anayasanın 98, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. 16.01.2024

Seyit Torun
Ordu Mu.

A. Tuncay ÖZKAN
İzmir Mu.

Av. Mahmut TANAL
Şanlıurfa Milletvekili

Serkan SARI
Balıkesir Mu.

Özgür CEVLAN
Eskişehir Mu.

Ayhan BAKUT
Adana Mu.

Melih Mesit
Gaziantep Mu.

Servet Mullaoglu
Hocatay Mu.

Cevdet AKAN
Famagusta Mu.

Sezgin Tulu
Diyarbakır Mu.

Velî Ağbaba
Malatya Mu.

Burhan Bulut

Azize Mu.

Fahri ÖZKAN
Kilis Mu.

Namık Tan
İstanbul Mu.

Ali KARAOĞA
Uşak Mu.

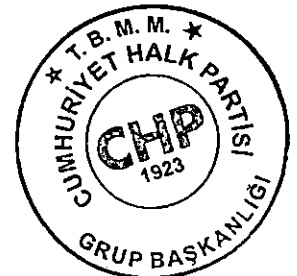

GEREKÇE

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında, eğitim ve öğretim amacıyla hizmette bulunan stajyer ve çıraklar, uzun yıllardır iş hayatında maddi ve manevi anlamda büyük mağduriyetler yaşamakta olup bugüne dek bu mağduriyetlerin tespiti ve giderilmesi noktasında somut bir adım atılmamıştır. Ekseriyetle hizmet sektöründe staj yapan öğrenciler, özellikle restoran, kafe, bar ve otel gibi işletmelerde staj yapmaktadır. Ancak, bu işletmelerde staj yapan öğrencilerin birçoğu, çalışma saatlerinin fazlalığı, ücretlerin düşüklüğü, kötü muamele ve aşağılanma gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle restoran ve kafe gibi işletmelerde staj yapan öğrenciler, sıklıkla fazla mesai yapmak zorunda kalmakta, düşük staj ücretlerine mahkûm edilmekte ve insan onuru ile bağdaşmayan muamelelere katlanmak zorunda kalmaktadırlar.

Ayrıca, stajyerlerin ve çırakların işletme içerisinde ayrımcılığa maruz kaldığı da sık sık görülmektedir. Özellikle çıraklar, görece daha küçük işletmelerde ve kurumsallıktan uzak çalışma şartlarında eğitimlerine devam ettiklerinden aşağılama ve ayrımcılığa daha fazla uğramaktadırlar. Tüm bu sorunlar, eğitim ve öğretim kapsamında hizmetine devam eden stajyer ve çırakların verimli bir süreç geçirmelerini engellemektedir. Bu nedenle, hizmet sektöründeki işletmelerin, stajyerlerin haklarına saygı göstermeleri ve onlara eşit davranmaları önemlidir. Hizmet sektörü, Türkiye’de en çok stajyer sorunu yaşanan sektörler arasında yer almaktadır. Staj yapan öğrencilerin yaşadığı sorunlar, ücretlerin düşüklüğü, çalışma saatlerinin fazlalığı ve ayrımcılık gibi konuları içermektedir. Bu sorunlarla mücadele etmek ve stajyerlerin haklarını korumak, sektördeki işletmelerin sorumluluğundadır. Geline nokta, stajyer ve çırakların haklarının korunması, insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmelerinin sağlanması amacıyla atılan somut bir adım mevcut değildir.

Ülkemizde, birçok meslek grubunda zorunlu staj eğitimi uygulaması mevcuttur. Örneğin avukatlık mesleğine başlamadan önce 4 yıllık zorlu fakülte eğitimi ardından bir yıl baroda zorunlu staj eğitimi görülmekte, staj eğitiminin başarıyla tamamlanmasının ardından avukatlık ruhsatnamesi ile mesleğe başlanmaktadır. Staj süresince stajyerlere herhangi bir ücret ödemesi yapılmamaktadır. Barınma, yeme, içme, ulaşım gibi zaruri ihtiyaçlar stajyerler tarafından karşılanmaktadır. Staj döneminde çok az sayıda stajyer cep harçlığı alabilmektedir. Bu harçlıkla ancak yol masrafları ve kimi zaman öğle yemeği masraflarını karşılayabilmektedir

Öte yandan, staj ve çıraklık dönemleri, gençlerin mesleki deneyim kazanmaları ve iş hayatına adım atmaları için önemli birer basamaktır. Ancak, bu süreçlerde sigorta eksiklikleri ve ihmalleri sıkça yaşanmaktadır. Birçok stajyer ve çırak, iş kazaları veya meslek hastalıkları durumunda yeterli sosyal güvenceye sahip olmadığı için ciddi mağduriyetlerle karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca, staj ve çıraklık döneminde yapılan sigorta girişleri, emekliliğe esas alınmamaktadır. Çocuk yaşta çalışarak ülkesine yararlı bir birey olmak için mücadele veren çırak ve stajyerler, çifte standarda tabi tutulmakta ve haksızlığa uğratılmaktadırlar. Halen meslek liselerinde ve çıraklık okullarında mesleki anlamda yetiştirilen çocukların sorunları, yalnızca bireysel değil toplumsal bir sorundur. Küçük yaşta mesleki yeterlilik sağlayabilmek adına emek veren stajyer ve çıraklar; sanayilere, atölyelere ve Türkiye'nin tüm iş kollarına nitelikli iş gücünün, yetenekli teknik elemanların ve donanımlı insan kaynağının sağlanması için vazgeçilmez bir enstrümandır.

Anayasa'nın 42. maddesinde eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi düzenlenmiştir. Bu hakka göre kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet okulları ücretsizdir ve devlet, maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacıyla gerekli yardımları yapmakla yükümlüdür. Yine, Anayasamızın 49. maddesinde çalışma hakkı ve ödevi düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, çalışma herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışmayı desteklemek ve çalışma barışını sağlamakla yükümlüdür.

Staj eğitim döneminde, stajyerler ücretsiz yahut çok az ücret karşılığı işi öğrenme adı altında yoğun iş yüküne maruz kalmaktadır. Anayasamız Temel Hak ve Hürriyetleri güvence altına almıştır. Sosyal Hak ve Ödevler başlığı altında Anayasamızın 49'uncu maddesi "Çalışma Hakkı ve Ödevi" başlığıyla birinci fıkrasında "Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir" amir hükmüyle çalışmayı hem bir hak hem de bir ödev olarak tanımlamış ve anayasal güvence ile temel hak ve hürriyetler arasında düzenlemiştir. Temel hak ve hürriyetlerde sosyal hak ve ödevler, toplumda yaşayan bireylere devletin kendilerine sağlamasını istediği haklar olarak anılır. Çalışma hak ve ödevini düzenleyen 49. maddenin ikinci fıkrası "Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır" emredici hükmüyle, çalışma hayatına ilişkin güvenceleri sağlamakla ve gerekli tedbirleri almakla devletimizi görevlendirmiştir.

Anayasamızın Sosyal Hak ve Ödevler bölümünde, "Ücrette Adaletin Sağlanması" başlıklı 55'inci maddesi birinci fıkrası "Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır." şeklindeki emredici hükmüyle, çalışanların adaletli ücret kazanmaları için gerekli tedbirleri almakla devletimizi görevlendirmiştir.

Yükseköğretim Kurulu ve Mesleki Eğitim Kurulunun belirlediği mesleklerde, kamu ve özel sektöre ait kurum, kuruluş ve iş yerleri ile mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları bünyesinde eğitim ve öğretim amacıyla hizmette bulunan stajyer ve çırakların sorunlarının tespiti, staj döneminde kendilerine adaletli ücret ödenmesi ve çalışma şartlarının düzeltilmesi konularında araştırma yapılması ve çözümlerin tespit edilerek hayata geçirilmesi gerekmektedir. Araştırma Önergesi ile stajyer ve çırakların sorunlarının araştırılarak çözüm önerilerinin saptanması amaçlanmaktadır. Sorunların belirlenmesi ve söz konusu sorunlara çözüm üretilmesiyle birlikte stajyer ve çırakların haksızlıktan uzak, insan onuruna yaraşır bir yaşama erişmesi hedeflenmektedir.

